

SAMVIRKE

Delingsøkonomien og samarbeid

«Alle» snakker om delingsøkonomien for tiden. Men vi bønder har drevet med delingsøkonomi i mer enn 120 år, og mener at den er like aktuell nå som da vi ble stiftet.

I et samvirke er det sentrale å skape et fellesskap og demokratisk system der vi ivaretar alle involverte, slik at alle ser seg tjent med å være med. Felleskjøpet tilrettelegger for store virksomheter og beskytter samtidig de små, med tilhørende verdiskaping og sysselsetting over hele landet. Samvirket skal sørge for at virksomheten er nyttig og lønnsom for alle medlemmene, altså alle brukerne av selskapet. Og, ja, vi deler også overskuddet, men det er kun toppen av isfjellet av den inkluderende samvirke-modellen.

Fordi: når dine viktigste kunder samtidig er eierne dine, gjør det noe med måten å drive forretning på.

I Felleskjøpet lar jeg meg inspirere av alle medlemmene som er så engasjerte i å skape noe sammen. Som styreleder har jeg blitt enda sterkere i troen på samvirket; ikke bare fordi det fungerer bra for Felleskjøpet, men fordi det faktisk gjør alvor av ordtaket om å «sette brukeren i sentrum». Ingen organisasjonsmodell er bedre egnet til å gjøre akkurat det. For samvirket forener. Og i en tid med økende forskjeller og politisk splittelse er den noe vi sannelig kan trenge.

I mange land stemmer folk nå mot overstyring og tap av innflytelse. Vi ser de samme trendene med sentralisering av makt og tjenester også her til lands. I landbruket vil regjeringen ha større enheter og sentralisering

Står seg: Samvirke-modellen er like aktuell i dag som for 120 år siden, skriver Anne J. Skuterud. Foto: Siri Juell Rasmussen

av produksjonen. Bak krav om omstilling og effektivisering ligger en gammeldags tenkning om at det eneste som betyr noe er lavest mulig pris.

Ja, maten kan bli billigere – om vi senker på kravene til trygghet, renhet og dyrevelferd. Men er det egentlig det folk vil ha? En biffsprøytet full av antibiotika fra en ku som aldri har sett dagslys? Takket være samvirkene i Norge har vi klart å bygge landbruk som også styres av andre verdier som er vel så viktige som profitt.

Siden jeg er oppvokst med Felleskjøpet vet jeg hva selskapet betyr for bøndene, landbruket og det norske folk, som får mat av ypperste kvalitet på bordet hver eneste dag. Jeg har også blitt sterkere i troen på hva vi kan få til med et demokratisk og veldrevet samvirkeselskap. Men det er krevende, og resultatene kommer ikke av seg selv. Derfor er det av og til verdt å minne oss selv om at vi i 121 år har vist fenomenal tilpasnings-evne. Det skal vi fortsette med, for fremtiden vil bli minst like

utfordrende som fortiden.

Nettopp derfor er samvirke-modellen like genial som den er enkel; verdiskapingen fordeles på en bærekraftig måte, samtidig som vi tenker langsiktig. Det gjør at vi som samvirkeselskap har gode forutsetninger for å være ledende når det gjelder innovasjon og nye løsninger. Vi skal fortsette med å omfavne nye teknologier og løsninger som gjør at vi kan produsere enda bedre og sikrere mat enda mer effektivt. Samholdet oss imellom gir oss de nødvendige økonomiske musklene til å foreta langsiktige investeringer for fremtida. Til vårt alles beste.

Ogingen behøver å frykte at de verdiene vi bygger opp en dag kan bli solgt ut av landet.

Samvirke-modellen dreier seg om meg og deg, vi og oss, og verdiene og arbeidsplassene som skapes for hele det norske samfunnet vårt – over hele landet.

Nettopp derfor er samvirke-modellen like aktuell i dag som for over 120 år siden.

Anne Jødahl Skuterud
Styreleder i Felleskjøpet Agri

UTFLYTTING AV ARBEIDSPASSER

Venstres stopper egen politikk

Utflytting av 1200 statlige arbeidsplasser fra Oslo er presentert som en av Venstres store seiere. Skrytelisten som ble lagt fram av partiet i juni skulle overbevise oss om at fire år som garantist for den blåblå regjeringen har gitt partiet gevinst på mange områder.

I februar 2017 la statsråd Jan Tore Sanner og Venstres kommunalpolitiske talsperson, André Skjelstad fram en felles plan for utflytting av statlige arbeidsplasser. Det var en offensiv Skjelstad som flagget planen som en stor seier for Venstre. Planen ble presentert som et vedlegg til stortingsmeldingen om by- og distriktpolitikk.

Fra Senterpartiets side så vi allerede ved framleggningen flere svakheter ved regjeringens og Venstres utflyttingsplaner.

Det ble sagt at 630 arbeidsplasser allerede var besluttet utflyttet av regjeringen. Denne listen inneholdt 50 arbeidsplasser i Sykehusinnkjøp HF til Vadsø. Disse arbeidsplassene var allerede etablert i Vadsø. Selskapet hadde bare byttet navn. Listen inneholdt også etablering av 58 arbeidsplasser på Tynset tilknyttet Norsk Helsearkiv. Denne etableringen ble vedtatt av den rødgrønne regjeringen.

Svakheter: Sp så flere svakheter ved Venstres utflyttingsplaner skriver Heidi Greni. Foto: Vidar Ruud / NTB scanpix

Den viktigste innvendingen var min og Senterpartiets side var likevel at listen over nye utflyttinger av arbeidsplasser fra Oslo, bare var vurderinger. Det dreide seg om utredninger fram i tid. Ett eksempel er utlokalisering av Språkrådet fra Oslo. I regjeringens plan heter det: «Kulturdepartementet skal i løpet av 2017 vurdere å lokalisere Språkrådet utenfor Oslo. Det arbeider i dag 34 ansatte i Språkrådet».

Nå vet vi mer om hva som har skjedd med utredningen om flytting av Språkrådet. Utredningen er gjennomført og Bergen har vært aktuelt som lokaliseringsted, men flytteplanene blir stoppet. Venstres sentralstyremed-

lem, Guri Melby, er styreleder for Språkrådet og arbeider aktivt for å hindre utflytting. «Bergen har ikke god nok kompetanse til å drive Språkrådet», leser vi.

Venstres planer for utflytting av statlige arbeidsplasser stoppes nå av Venstre. Imens vokser Oslos andel av statlige arbeidsplasser i de to første årene under regjeringen Solberg. Resultatet etter fire år med Venstre-støttet blåblå regjering blir antagelig etablering av 4.000 nye statlige arbeidsplasser i Oslo og et mislykket forslag om utflytting av 1.200.

Heidi Greni
Stortingsrepresentant for Sp

KLIMA OG MILJØ

Når klimadebatten sporer av

Drift: Det er et større problem at jord går ut av drift, enn at den drives økologisk. Foto: Bjarne Bekkeheien Aase

Klimadebatten engasjerer og det er mange som deltar i jakten på jordbrukets klimasyndere. Kua har lenge måttet tåle stempelet som «klimaversting». Økologisk landbruk går heller ikke fri, med oppslag som «Økologisk landbruk er en krise for miljøet».

Argumenter mot økologisk landbruk er blant annet at dyrkingsmåten krever mer areal per produsert enhet, og at dette arealet må komme fra klimabelastende dyrking av myr eller skog. I underkant av fem prosent av jordbruksarealet i Norge drives per i dag økologisk. Må vi dyrke myr eller skog for å øke det økologiske arealet? La oss bruke Møre og Romsdal – et av landets største jordbruksfylker – som eksempel. Siden 2000 har mer enn ti prosent av dyrkamarka gått ut av drift. I overkant av 70 000 dekar. For hver bonde som la ned drifta i perioden 2008-2013 gikk i snitt 20 dekar ut av drift (AgriAnalyse, 2016).

Med andre ord, vi har ikke nok bønder til å drive alle jordbruksarealene. Dette er ikke unikt for Møre og Romsdal. Siden 2000 har i overkant av 500.000 dekar jordbruksareal gått ut av drift her i landet. I tillegg kommer enorme utmarksressurser som står ubrukte.

Første bud for en klimavennlig jordbruksproduksjon er god utnyttning av tilførte næringsstoffer. Høy arealproduktivitet gir stor produksjon av mat og lave utslipp av klimagasser. En måte å vurdere arealproduktiviteten på er å se på hvor godt

grovfôrarealet som drives samsvarende med grovfôrbehovet. La oss igjen bruke Møre og Romsdal som eksempel.

I 2000 hadde drøvtyggeren i fylket grovt regnet behov for 580 000 dekar. Det ble søkt om produksjonstilskudd på 585.000 dekar grasareal. Altså et «overskudd» på ca. 5000 dekar. I 2016 hadde drøvtyggerne i fylket behov for 449 000 dekar. Det ble søkt om produksjonstilskudd på 517.000 dekar grasareal. Altså et «overskudd» på 68.000 dekar. Det er mange grunner til at arealproduktiviteten er lav. Det at fire prosent av fylkets jordbruksareal drives økologisk er nok ikke en av dem. Tidsmarginene er små og jordstykkene er mange. Som en bonde sa – «selv om alle døgnets timer tas i bruk er det nødt å bli snarveier».

Global oppvarming skyldes ubalanse i karbonets og nitrogenets kretsløp. Vi sender mer CO₂ til atmosfæren ved forbrenning enn det de grønne plantene binder gjennom fotosyntesen. Store mengder nitrogen bindes industrielt fra lufta og slippes ut i økosystemene. En del av dette returneres til atmosfæren som lystgass. God utnyttelse av disse næringsstoffene er helt avgjørende for å få lave utslipp av klimagasser fra alle produksjoner. Økologisk landbruk er en produksjonsmetode som tar spesielt hensyn til miljø, bærekraft og kretsløp.

Arne Lyche og Rose Bergslid
Møre og Romsdal Bondelag

Avstemning

Vi har stilt leserne følgende spørsmål:

Hva bør vi gjøre med de rundt 100 ulvene i Norge?

Antall stemmer: 1821

Hver dag finner du avstemninger og meningsmålinger om aktuelle temaer på nationen.no. **Klikk deg inn og stem!**

